

bevonulásra és bevetésre kárhozott Claude-é, akit Balázs Áron az elveszettség, a semmit sem értő bizonytalanság és az egyre kifejezőbb élet/szerelemvágy kettősségében formál drámaivá; a társadalomból kivonuló Bergeré, akinek emberséges magatartását Csernik Árpád agresszív külsőségek alá szeretné rejtetni; a hippikhez csatlakozó úrilány Sheilaé, akit Kalmár Zsuzsa (Szabadka) drámai énekléssel formál, így pótolva az alapmese redukciója miatt elszenvedett személyes történet hiányát; a terhességét és eredendő ostobaságát egyaránt naiv bájossággal viselő Jeanie-é, akit Szorcsik Kriszta, akárcsak Berger karikatúrára vett kispolgári szüleit Krizsán Szilvia és Magyar Attila, ellenpontozó komikummal illeszt a történetbe, ami a rendező dicséretére (is) említhető. Akárcsak az, hogy szinte mindenkinek alkama van egy-két magán/ének/szám erejéig észrevétni magát, sőt felcsillanni. Elsősorban Mezei Kinga, Puskás Zoltán (egyedül az ő viselete túlkreált!), Nagypál Gábor és Gircz Attila, de – jóllehet, szinte illetlenség nem mindenkit felsorolni – Figura Terézia, Jankovics Andrea, Pesitz Mónika is élt a kapott lehetőséggel.

Ismerve a vendégekkel és főiskolásokkal kiegészített újvidéki társulat eddigi előadásait, odaadó lendületét, szakmai profizmusát, talán megjósolhattuk volna, hogy előbb-utóbb találkozniuk kellett a James Rado történetét Jerome Ragni dalszövegei alapján (magyar szövegkönyv és dalszövegek: Miklós Tibor) s Galt Mac Dermot zenéjével musicallé szervesített művel, amely több mint három évtized alatt nemhogy zeneszámainak frissességét nem vesztette el, hanem amelyet a most kezdődő Vízöntő korszak direkt aktualizál. És az utóbbi tíz esztendő eseményeinek ismeretében talán nem érhet az önzés vádjá, ha felemlítem, hogy ebben a nagyon balkáni és kicsit közép-európai térségben a legfontosabb, hogy érződjék a bolygókat a béke útjára vezető, a csillagokat a szerelem irányítására bízó új korszak áldásos hatása.

Ehhez nyújt biztatást a *Hair* remek előadása az Újvidéki Színházban.

GEROLD László

KÉPZŐMŰVÉSZET

FORUM KÉPZŐMŰVÉSZETI DÍJ – 2000

BUCKA-GÁNYÓ

Hetvenhét évvel azután, hogy Pechán József festő 1914-ben egy attraktív környezetben, az akkor kétségkívül páratlan Palics-fürdőn létrehozandó művésztelepről álmodozott; négy évtizeddel azt követően, hogy 1950-ben hiába próbálták meg életben tartani a palicsi művésztelepet, a Gál család a Gányó-soron, ezen a sivár, „attraktívnak” semmiképpen sem nevezhető homokvidéken, ahol nem megy semmire sem a palánta, sem a gyümölcsfa, itt, ebben a szűkös hétvégi házban, megnyitja a művésztelepet.

Ez valóban olyasmi volt, amire azt mondják: megáll az ész!

Napjaink művésztelepeit ugyanis főként festő ecsetjére kívánczó tájakon, vagy az építészeti örökség neves emlékei közelében, festői tavak vagy folyók mentén, esetleg a tenger partján, netán évszázados erdők mélyén hozzák létre. Természetesen hathatós, a „kölcönös haszon” elvén alapuló idegenforgalmi támogatással, szállókban, de legalábbis

jól felszerelt nyaralókban. A Bucka-Gányó mindennek az ellenkezője. A homok már önmagában véve is kellemetlen, a nyári forróság itt már-már elviselhetetlen, a telek egyhangúak, a „világgal” való összeköttetés semmilyen, s a szokásos „komfortnak” nyoma sincs.

Mégis, a művésztelep 1991. május 10-én életre kelt. Az első táborozáson csupa ismerős névvel találkozunk: Torok Sándor, a „ceremóniamester”, Gyurkovics Hunor és Száki István, az egykori „csurgósok”, Petrik Pál, az egyik első vajdasági „művésztelepes”, Szajkó István (1955) szabadkai és Penovác Endre (1956) topolyai festő, akik az egykori jugoszláv kulturális térség több művésztelepén és a debreceni alkotótáborban is megfordultak; Dudás Sándor (1948) topolyai szobrász, aki három itteni táborozás után tartósan Csongrádon települ meg, s az ottani művésztelepet irányítja. Petar Mojak (1933) festő, a Topolyai Művésztelep állandó résztvevője, 1959-ben ott volt a Kishegyesi Kerámia Művésztelep alapítói között is, s több mint húsz jugoszláv, és két magyarországi alkotótelepen is megfordult. Az első külföldi vendég a Bucka-Gányó Művésztelepen a debreceni Égerházi Imre festő volt, a hajdúböszörményi művésztelep egyik alapító tagja, aki megfordult bolgár, lengyel- és németországi, valamint az egykori Szovjetunió művésztelepein is, nálunk pedig az isztriai Gročnjan vendége, résztvevője volt. A másik külföldi 1991 májusában Viktor Hohlenko ogyesszai festő volt. Az első táborozás emlékezetes pillanatait a szabadkai Siflis Zoltán, az ismert dokumentumfilm-készítő örökítette meg kamerájával.

Az első táborozás résztvevői nyilvánvalóan nem voltak attraktív nyaralóhelyekre, szállodai elszállásolásra, „képpel fizetett nyaralásra”, naplopásra kiéhezett turisták; nem is zöldfülű kezdők voltak, akik kíváncsian itt fedezték fel magukat, s egymástól kérdezték: mi fán terem a művésztelep? A két külföldi kivételével mindannyian jól ismerték a „terepet”, a korábbi művésztelep-alapítók kínkeserveit, sjártak már kényelmesebb, festőibb helyeken lévő művésztelepeken is. Mégis, éppen ekkor, éppen itt gyűltek össze. A körülmények és a pillanat ellenére – amely igazán nem kedvezett az alkotótevékenységnek – barátkoztak és dolgoztak. Kétségtelen, nemes szándékú emberek gyűltek itt össze, akik azonban nem maradtak közömbösek a környezetükben jelentkező veszterhes jelek iránt sem. Az alapító személyes elképzeléseit támogatva teremtették meg az alkotói légkört, amelyben ezek az öntörvényű alkotók a kreatív együttlét „műhelyét” létrehozva bontakoztathatták ki egyéni poétikájukat a sokféleség egységének jegyében.

A magyar nyelvű hetilap, a 7 Nap éppen 1991. május 10-én megjelenő számában Gál József egyebek között a következőket mondta: „Szeretnénk ideszoktatni mindazokat az embereket, akik szeretik a művészetet. Festőket, írókat, zenészeket, fotósokat. Emberek, művésznek való környezetet teremteni számukra. A képzőművészek közül olyan elismert, neves alkotókat meghívni, akik keményen dolgoznak is.”

Szorgalmasan és odaadóan dolgoztak, a már jól bevált „telepesek” rajongásával, félretették az első képeket is, azokat, amelyek majd egy leendő művészeti gyűjtemény – a dokumentáció – „alapjait” fogják képezni; egy reménytelen, komor időszak kreatív vitalitásának lenyomatai! Életre kelt egy látomás, amely méltó a művésztelepi mozgalmak szelleméhez, az alkotó barátkozás – „a professzionális (művészi, generációk közötti, területi) kommunikáció”!

Ebben az első évben, nem messze az éppen csírázó peremevárosi művészteleptől, vagyis az egykori Zabátka nevű település városmagjában, 1991. október 26-án nagy

kiállítás nyílt, a *XXX. képzőművészeti találkozó*, az azonos nevű intézmény szervezésében. Az elnevezés: *Szobrásztelepek és szimpozionok 1961–1991*, természetesen számos szobrász alkotóműhely munkáját ölelték fel a tragikus módon éppen szétszakadni, széthullani készülő jugoszláv kulturális térségben.

Nem mindennapi esemény!

A tárlat előtt a prilepi, Vrnjačka banja-i, danilovgradi vendégek és a kinkindai Terra tagjai állították fel szobraikat, terrakottáikat, kőalakzataikat a körzón, a parkokban . . . sajnos, egyes szabadkaiakat „zavartak” a színház előtti téren felállított kiállítási tárgyak! Oda ugyanis Jovan Nenad Crni felújított szobrát, egy háború előtti emlékművet szántak. Csodálkoztak a vendégek, és csodálkoztak a szervezők! Senkinek eszébe sem jutott, hogy a kiállított szobrok esetleg megzavarhatják az emlékmű méltóságát. Savo Popović kolléga, a Borba képzőművészeti kritikus a azt mondta: „Egyesüljünk a szépségben, egyesüljünk a munkában, a nemzetiségek túloldalán és a halál túloldalán!” – emlékeztetve a jelenlévőket Émile-Antoine Bourdelle (1861–1929), az egyedülálló szobrász egykori felhívására.

A szabadtéren és a Képzőművészeti Találkozó – az egykori Raichle palota – termeiben megrendezett kiállítást dr. Trivo Indić nyitotta meg a vendégek és a nem túl népes szabadkai közönség előtt, a pillanat jelentőségétől kissé megilletődve, mértékletesen és ihletetten, mint a „művésztelepi fenomen” kiváló ismerője.

Mindannyian sejtettük ugyanis, hogy ez a kiállítás az utolsó, vagyis mint ilyen, történelmi jelentőségű. Huszonnégy nappal később, miután három hónapon keresztül „erőteljesen viszonozták” az ellenséges tüzet, Vukovárt végérvényesen „megölték”, s az értelmetlenség jelképévé tették. Mindez egy korábbi, ugyancsak hatalmas és szintén megismételhetetlen másik kiállításra emlékeztetett. Annak idején, 1927. június 1-jén Újvidéken rendezték meg a *Hatodik jugoszláv művészeti kiállítást*. Következő nem volt. A radikális Puniša Račić 1928. június 20-án, a népi szkupstina épületében leadott lövései, a „jugoszláv idill végét” jelentették a Szerb–Horvát–Szlovén Királyságban. Így vált hát az a kiállítás is „történelmivé”!

Odafenn a buckák között, ahová nem visz városi busz, a „második trafó” után jobbra, a negyedik dűlőben 1991. november 23-án, egy száraz, mi több napsütéses szombaton az Újvidéki Televízió forgatócsoportja beszélgetést készít a házigazdával, Gál Jóskával, s a részt vevő festőkkel: Gyurkovicssal, Szajkóval, Zsákiával és az ebből az alkalomból összegyűlt vendégekkel. Véletlenül nincs itt Torok Sándor, aki valahol úton van; Slavko Matkovićnak Újvidékre kellett utaznia Szombathy Bálintnak a Forum gondozásában megjelent *Új idők, új művészet* című könyvének bemutatójára; Slavko Matkovićot a fiatal Mile Tasić „képviseli”, aki akárcsak barátja és munkatársa, ugyancsak a „kevert médiumok” elkötelezettje. Eljött Gubás Ágota publicista és Torok Csaba költő. Sokkal többen vagyunk, mint ahányan a műsorhoz kellene, a művésztelepek keletkezéséről és „kioltásáról” van szó, de szó van az emberről, a feledésnek „nyomként” szembeszegülő alkotásokról. Valaki támaszpontnak nevezte a művésztelepet, amely azért van „hogy a szél el ne fújjon bennünket a homokkal együtt”.

A művésztelep első éve – baljós, borús események közepette – a végéhez közeledett, s az ezután következők a kitartás évtizedének eredményei voltak: 1991–2001. A Gányó-sori művésztelepen történt eseményekkel párhuzamosan sorjázta a reménytelenség, a megbélyegzettség éveit is: jött a széthullás, a „nem létező” háború, amelyben nagyon is

valóságosan meghaltak, a rekord nagyságú infláció, az életszínvonal zuhanása . . . aztán meg a NATO bombázása és a hidak értelmetlen lerombolása.

1999 tavaszától kezdve az újvidéki hidak felett folyt a Duna, de a hidak mellett megemmisültek más „hidak”, a tegnapi barátok, szomszédok, városlakók, nemzetek és nemzetiségek közöttiek is . . . a hidak, a különbözőségek békés és toleráns egymás mellett élése helyén szakadékok tátongtak. A legkülönbözőbb művészeti ágak képviselőit is száműzték a „hivatalos” európai művészeti életből, romba dőltek a világgal való kommunikáció hídjai is.

Az esztelenség által ledöntött hidak évtizedében, a hasonló kezdeményezések nem túl népes táboraiban mint egy érdekes színfolt tevékenykedett a Bucka-Gányó Művésztelep, minden pompa és reklám nélkül – mintha valami teljesen normális, „békebeli” foglalatosságot űzne, olyasmit, ami ezen a vidéken már régóta honos – építette a barátság hídjait, a különbözőségek egységébe vetett, időközben megrendült bizalmat erősítette, a méltóságteljes életet kínálta.

Az „egyeniségek kohéziója”, mint a humanitás egyik kiindulópontja, a Gányó-sori művésztelepi táborozásoknak fontos jellemzője volt az elmúlt évtizedben. A szakmai (művészi, generációk közötti, területi) kommunikáció – Triva Indić, a művésztelepi mozgalmak alapos ismerője és kutatója tanulmányának következtetéseként – mintha csak magától értetődően kínálkozott volna a Gál család otthonában megrendezett művésztelep programjába.

Az első és az ezt követő összejövetelek meghívott festő résztvevői, akiket elsősorban a figuratívitás vonzott, s akiket az a meggyőződés vezérelt, miszerint a táj, a természeti környezet még mindig az ihlet ki nem apadó forrása, természetesen befolyásolták az elkövetkező évek találkozóinak jellegét is. Újabb, többnyire hasonló érdeklődésű résztvevőket is hívtak, olykor-olykor ismerősöket más művésztelepekről, de olyan művészeket is, akiket személyesen senki sem ismert, ám művészetük értékeihez nem fért kétség. Voltaképpen ily módon gyűlt össze a „tagság”, a jól ismert társaság. Persze, ez nem jelenti azt, hogy a más médiumok iránti nyitottság veszélybe került volna. Ha valamilyen csoda folytán a csurgói baráti légkörben alkotó szabadkai Slavko Matković feltámadna, bizonyára ő is, akárcsak egykori harcostársai, odavonzanák a Gányó-sorra a hasonló érdeklődésű művészeket. Mert – s ez igen fontos – a buckák közt megbúvó „alkotóház” se nem zárt, se nem végleges közösség!

A Bucka-Gányó meghatározó jellemzője azonban mégiscsak mindenekelőtt a résztvevők közötti folyamatos kommunikáció. Ezt talán éppen a nyomorúságos mindennapok, a „helyzet” hozta így, amelyben akaratunkon kívül is élni kényserültünk. Lévén, hogy ez egy magánművésztelep, a „hivatalos” személyek egyike sem tudta rákényszeríteni akaratát. A „szankciók” ellenére is idelátogató, a másfajta véleményekkel dacoló és szembehelezkedő művészek, kiváltképp a külföldiek részvétele azt tanúsította: hisznek a különbözőségek egységében. Ők valamennyien, akiket a munka és a barátság szálai kötöttek össze, megmutatták: nem békélnek meg a reménytelenséggel, látják értelmét a mindent átfogó, együttes „hídépítésnek”, az emberség e jelképeknek.

Így azután a kitarítás évtizedében a több mint százötven művész résztvevő mellett a művésztelepen megfordult a művészet számos kedvelője, szimpatizánsa, donátorok és kíváncsiskodók, bizonyított, „kipróbált” barátok és újak – az itt „megfertőzöttek” –, az eljövendő társulások körül üggyködők. Voltak itt festők, szobrászok, keramikusok, grafi-

kusok, egyetemi hallgatók és kisiskolások, írók és zenészek, fotósok, filmesek és tévések, színészek és publicisták, miniszterek és polgármesterek, környékbeli szomszédok és távoli országokból idelátogató vendégek, pedagógusok és gazdálkodók, építészek, művészet-történészek és nem utolsósorban szép számban megfordultak itt olyanok is, akiket senki sem kérdezett, mi szél hozta, mi a foglalkozása, milyen nemzetiségű, milyenek a politikai meggyőződései, ne adj' isten, milyen a bőre színe.

A művészet kommunikációjának köszönhetően akadtak olyan „buckás” alkotók is, akik az országhatáron túli művésztelepekre is eljutottak, mások majd még ezután fognak eleget tenni új barátaik és kollégáik meghívásának. A generációk közötti kommunikációnak köszönhetően a művésztelep udvarán lézengő kisgyerekek talán éppen egy híres, valamelyik akadémián előadó képzőművész tanár magyarázta el a szakma csínját-bínját, a művészeti akadémiák hallgatói pedig együtt alkottak és barátoktak azokkal, akik már rég nem koptatták az iskolapadokat. Ami a „területi” vonatkozásokat illeti, talán a legszemléletesebb példa a sok közül a következő: a szomszéd országból érkező keramikus az itt megjelenteknek bemutatta, milyen tapasztalatokra tett szert hosszabb japáni tartózkodása során.

Természetesen, mint ahogyan minden más művésztelepen, itt is van, akinek a légkör és a társaság megfelel, mások kényelmesebb, netán festőibb környezetre számítottak, s akadtak olyanok is, akiknek minden „éppen megfelelt”, de nem szeretnek kétszer visszatérni ugyanarra a művésztelepre. Végül is mindenki a maga útját járja, mindenki a maga igényeihez alkalmazkodik. Mégis, a kollektív alkotóműhelyekben uralkodó „légkörről” tanúskodik az egy évtized múltán kialakult „visszatérők” csoportja. Kétségtelen, az itteni művészek „sajátjukként” fogadták el a Bucka-Gányó Művésztelepet, néhányan közülük szinte minden összejövetelelen jelen vannak, vagy legalábbis megfordulnak itt, részben, hogy megismerjék az új résztvevőket, részben, hogy üdvözöljék a régi ismerősöket. Néhány távolabb élő festő is minden alkalommal elfogadja a meghívást, és szívesen időzik itt évről évre. Több mint harminc művész tartózkodott itt több mint öt alkalommal, kilencük háromszor jött el, húszan vettek részt két találkozáson és így tovább. Mindent összegezve, a legtöbbjüknek szándékában áll még visszatérni ide. Vagyis ez azt jelenti, hogy a művésztelep tartós kommunikációt hozott létre nagyszámú művészrel, ami a kölcsönös bizalom és a további együttműködés szándékának legmegbízhatóbb jele.

A végén, az elmúlt évekre visszaemlékezve a krónikaíró lejegyzi azt is, ami számára a legemlékezetesebb maradt. Például azokat a felejthetetlen pillanatokat Milan Konjovictyal és Herceg Jánossal az akkor még valóban csak hétvégi ház „ámbitusán”, amelyeket azonban ők már ekkor is igazi művésztelepeknek „láttak”.

A másik emlékezetes pillanat az események alakulásából következett. 1993. május 31-én a Gányó-sori „alkotóház” Gál Jóska azon szándékának köszönhetően, hogy „kiköszörülje az 1950-es csorbát”, Bucka-Gányó Művészteleppé alakult. A találkozót ebből az alkalomból a Pionir palicsi nyaralójában rendezték meg. A művészek, bizonyára első alkalommal, a házigazdák csokoládéiban és édességeiben találták meg az inspirációt. S most is, akár abban a balszerencsés évben, amikor csak egy nyarat ért meg a művésztelep, a tó partján jöttek össze a festők, grafikusok. Az ideérkező művészek között volt Boško Karanović (1924), a belgrádi Képzőművészeti Akadémia tanára, több művésztelep résztvevője is. Az első művésztelepe Ilokon volt, nagyjából abban az időben, amikor a palicsit is tartották. Később, 1964-ben Boško Karanović egyike lesz azon szervezőknek és

résztevőknek, akiknek köszönhetően a III. képzőművészeti találkozó keretében létrejöhett a Jugoszláv grafika című kiállítás. Jóval később, 1994-ben a Bucka-Gányó Művésztelepen festette meg a fanyar szépségű táj valóban hatásos „portróját”, a Gányó-sor I-et. Annak idején, 1950 nyarán a szépreményű fiatal író, Dobrica Ćosić is részt vett a palicsi alkotótábor munkájában. S éppen 1993. május 31-én, a művésztelep „megújulásának” napján, 43 évvel később, egy tragikomikus parlamenti procedúra során „megvonták a bizalmat Dobrica Ćosić jugoszláv elnöktől”, a híres írótól. A művésztelepi mozgalomnak ebben az időgépében ilyen furcsa módon szövődtek, gabalyodtak egymásba az események. Az akkor már súlyosan beteg Milan Konjović nem tudott eljönni, Ante Abramović, Ivan Tabaković, illetve Ivo Andrić és Oskar Davičo már nincsenek az élők között. Nincsenek már azok sem, akik annak idején lehetetlenné tették az „első palicsi művésztelep” folyamatos munkáját. Ez a megújított pedig új emberekkel indult, s nem vált „palicsivá”.

A harmadik emlékezetes pillanat ismét dátumoktól övezett. Pontosan egy hónappal a „stratégiai célok” elleni eszeveszett bombázás megkezdése után, 1999. április 4-én a művészek összegyűltek a Gányó-soron, egynapos „háborúellenes” találkozóra. Néhányuk korábban ellátogatott a Tesla-lakótelepre. Ugyanis április 15-én 22.05 órakor ott érte találat „Stipan házát”, miközben a házigazda éppen megkéséett vacsorája, egy tányér bójtós bablieves fölé hajolt. Megsérültek a szomszédos földszintes házak is a Ferenci Ibolyáról (1915–1960), a szabadkai színház kedvelt, népszerű színésznőjéről elnevezett utcában. A művésztelepen egész nap folyt a munka. Nekem Mileta Tasić munkája tetszett: egy régi ablakkeretbe kereszt formába beillesztett, pirosra festett lécek. Többféle jelentése is volt az alkotásnak, egyebek között a megfeszített emberre is utalt, arra, akit két évezreddel korábban feszítettek meg a Golgotán. Csakhogy akkor ember gyilkolt embert, most pedig csúcstechnológiás „videójátékokkal” gyilkolnak meg embereket, s mindezt kolaterális incidensként könyvelik el. Az azon a napon festett, rajzolt, megformált képzőművészeti alkotásokat május 7-én 11 órakor állították ki a szabadkai korzón lévő Bucka-Gányó Galériában. A „zenei kíséretet” 11.19-kor a légiriadót jelző szirénák szolgáltatták.

Eszembe jutott, hogy egy átokkal az emberi fajtól messzire száműzték május 7-én Agustinum dictum de Zabatkát, a szerencsétlen jobbágyot, s ezáltal „halhatatlanná” vált. Vajon a becstelenségnek ezt a korát is történelmiként fogják emlegetni?

Így jött létre, így küszködik a kegyetlen mindennapokkal, s így kap lendületet a képzőművészek rajongásától övezve immár tíz éve a Bucka-Gányó Művésztelep, amely olyan, mint egy oázis a sivatag kieltelenségében. A jóakarató emberek gyűltek itt össze, alkotók és a művészet elkötelezettjei, akik a munka és a barátság bizonyítékaként gazdagították a művésztelep gyűjteményét. Később bebizonyosodott, hogy az itt keletkező alkotások némelyike vitathatatlan, tartós értéket képvisel, persze bizonyára vannak félresikerült, kérészerű munkák is. Az azonban egészen biztos, hogy nincs köztük egyetlen olyan mű sem, amely a demagóg, napi politikai érdekeket szolgálná ki, amely a társadalom és művészet divatos irányjaival „szemezne”. A gyűjtemény darabjai között válogatva az embernek az a benyomása támad, hogy a művésztelepen megforduló alkotók elsősorban saját poétikájukhoz maradtak hűek. Főként a már jól bevált, felismerhető stílusjegyeikhez hűséges alkotók dolgoztak itt, de nyilvánvalóak és megkerülhetetlenek a szerző és a

környezet együttjárása folytán létrejött művek is, amelyek egy remélhetően végérvényesen letűnt korszak lenyomatai.

Természetesen megőrződnek a barátkozások, a barátságok, a szakmai kapcsolatok, az egyedi, megismételhetetlen, példaértékű emberi tulajdonságok „felfedezése” másokban. Ilyen páratlan ember Horváth János szombathelyi festő-tanár, ez a jól felismerhető, expresszív kifejezőmódú festő, aki lelkében összesűrűsödtek s mélyen, kitörölhetetlenül belevésődtek annak a régi, második világháborúnak a nyomasztó emlékei. Alkotásaiban baljós ibolyaszínbe burkolja a gondterhelt értelmiségi és a rebbenő érzékenységgű művész figuratív, expresszív látomásait. 1994-ben érkezett a művésztelepre, barátokat és tisztelőket szerzett itt, s képei számomra olyanok, mint a valósággal összhangban élő gondterhelt suttogások. Úgy éljük meg őt, mint résztvevőt és észrevétlenül jelenlévő „krónikást”.

Így sorjázunk azután a gondolataimban a gyűjteményben szereplő alkotásokkal folytatott párbeszédék élményei. Vlasta Nikolić akvarelljei, a kozmosz valamilyen titokzatos, jeges „leheletét” sugározzák, rajtuk a teremtés és a pusztulás át- és átszövi egymást, s a formák olyan világává alakul, amelyet én még nem láttam. Dušan Đokićnak a „tisztá képzőművészet vizuális szenzációját”, kiváltképp a Bucka-Gányó Galériában 1998. február 18-án megrendezett 250 akvarell című kiállításán úgy éltém meg, mint az újszülött pelyhes haja alatti egészen finom rebbenéseket, amelyek csak a rá jellemző, valami nagyon sajátos és egyéni módon „lűtettek”. Szajkó István a pasztell végteleneivel, illetve Penovác Endre, a maga kristálytiszt „tájaival” – minden divattal dacolva – azt a meggyőződést erősíti, miszerint a természeti környezet továbbra is az ihlet kiapadhatatlan forrása marad. Ezért állnak közel hozzám a Dülők is, a palicsi villák és Dragan Coha más „alkotói találkozásai” az itteni motívumokkal. Hasonlóképpen vagyok Madarász Gyula és Petkes József akvarelljeivel.

Szeretem azokat a sajátos hangulatú, emlékeket felidéző „rég kapukat”, amelyeket Paja Blesić fest, Benes József megrázó „világát”, Jasmina és Miroslav Jovančić magvas, tömör feljegyzéseit, Antal András kerámiáit, Mirko Najdanović munkáit, s örülök, hogy Kata Tonković Marijanski elkészítette „Gál Jóska portróját”.

Minden alkalommal, amikor kimegyek a „kibővített” hétvégi házhoz, megállok Krupiczter Antal Ősi üzenete, e hatalmas kódarab előtt, de más szobrászok alkotásai előtt is, akik „rovásaikkal” öröktették meg az idő folyását.

Végül: mindenki, akit megemlítettem, s azok is, akik említetlenek maradtak, a „sokszínűség egysége” által hozzájárultak az alábbi eseményhez:

2001. március 31-én a Bucka-Gányó Művésztelep képviselője átvehette a Forum Képzőművészeti Díjat, amelyet első ízben, 1960 decemberében Ács Józsefnek, a festőnek, műkritikusnak, a művésztelepek alapítójának és elszánt népszerűsítőjének ítéltek oda. Azután pedig minden évben a kreatív együttműködés egy-egy „kipróbált” harcosának, minden felmerülő akadály dacára.

*Bela DURANCI
NÁRAY Éva fordítása*